

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'נ

ערב שבת קודש

פרשת תצא

י' באלול התשע"ד

יוצא לאור על ידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יום שלישי

י"ד באלול

יום רביעי

ט"ו באלול

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה - יום שני
בלילה, אור ליום שלישי, כל הלילה¹⁰.
ביום זה - שלושים יום לפני חג הסוכות
- מתחילין לדרוש בענייני החג¹¹, ובה נכלל
במיוחד "לדרוש", היינו השתדלות יתרה (ובפרט
בהתחלה והפתיחה דכל השלושים יום), בעניין
השמחה ד'זמן שמחתנו'¹², וכן להשתדל בנתינת
צורכי החג לכל הזקוקים לכך שלושים יום לפני
החג, כדי שיוכלו להתכונן ל'זמן שמחתנו' מתוך
שמחה וטוב לבב, ועוד לפני זה - בנוגע לצורכי
ראשי השנה, כלשון הכתוב "אכלו משמנים ושתו
ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו"¹³.

(10) ובדיעבד ע"פ החתם סופר עד מחר בערב בשעה 1:56.

(11) שו"ע אדה"ז ס' תכט ס"א.

(12) וזאת נוסף על השמחה שבכל שבת "וביום שמחתכם - אלו
השבתות" (ספרי בהעלותך י'), אף שיעקר עניינו של שבת הוא
תענוג "וקראת לשבת עונג" - ספר השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 625.

וראה גם סה"ש תשנ"א ח"ב עמ' 806.

(13) נחמיה ח.י. וראה לקוטי שיחות כרך יד עמ' 369 ואילך, וש"נ -

סה"ש תנש"א שם עמ' 808.

(14) ע"פ 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315 ואילך.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תצא¹

י"א באלול

יום נישואי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע עם הרבנית הצדקנית מרת שטערנא-שרה ע"ה.² כ"ק אדמו"ר הזקן הורה לכתוב בספר-תורה 'דכא' (בפרשתנו כג,ב), באל"ף לבסוף, ולא בה"א.³ "זכר עמלק" בסוף פרשתנו (ובפרשת 'זכור') יש לקרוא בפעם הראשונה 'זכר' ובפעם השנייה 'זכר' בין שבועי ובין במפטיר.⁴ מנהג-נערים בכמה מקומות 'להכות' בקריאת

(1) כן הוא השם הנכון, ראה בעז"ה את דברי הרבי המובאים בהערה 1 בלוח השבוע לפי תבא הבעל"ט.
 (2) בשנת תרל"ה. לפרטים אודות חתונה זו, ראה בספר 'נישואי הנשיאים'.
 (3) שו"ת שארית-יהודה יו"ד סי' טו, ושם, ש"ציווה להגיה ספר-תורה שהיתה תחילתה כתוב בה"א וציווה לכתוב באל"ף דווקא". וכן באג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ט עמ' טיט (שהורה לתקן זאת עוד לפני תיקון האותיות הנפסקות!). היום-יום, ז' באלול. ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. וראה בשו"ת דברי-נחמיה (דף נטג), הובאו בהוספות לשו"ע אדה"ז הוצאת תשכ"ח ואילך חלק ה' עמ' 1898). מכתבי הרבי בזה נקבצו ב'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קטז / שלחן מנחם (כרך ה) חיו"ד סי' קכת, וגם שם הורה להגיה. ואם יש ספק איך כתוב - יש לבדוק את הס"ת לפני הקריאה. אבל בדיעבד, כיוון שיש דעות אחרות, כתב בקצות השלחן בבדי-השלחן סו"ס פז, שאין להחליף את ספר-התורה אם נמצא בקריאה שכתוב בה"א.
 (4) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ספר-המנהגים עמ' 31, ובאריכות שם עמ' 72. וראה 'התקשרות' גיליון כה עמ' 17 הערה 3. כמובן שיש לדייק לקרוא את הטעם 'מונח' של תיבה זו בשתי הפעמים.
 יש שציינו להוראת הרבי לקרה"ת גם לענין 'זכר' בצירי או בסגול בשש זכירות. אבל אין זה שייך לנשוא, ע"פ האמור באג"ק כרך יב סי' ג (במענה לשאלה מדוע אין מסיימים כמה פסוקים שם עד סופם) "דאין הכוונה לקריאת פסוק או פרשה, כ"א לזכירת עניין". ומה שנהג הרבי בעצמו לחזור תיבה זו (ותיבות אחרות, בכמה מקומות) בניקוד שונה, נראה שאינו הוראה לרבים.

שם 'עמלק', ונכון להימנע מזה.⁵ מנחה: מנהג הקוראים להגביה קולם בפסוק האחרון 'השקיפה' (קריאת מילת 'השקיפה' - מלעיל!)⁶. פרקי-אבות: פרק ב.

יום שני

י"ג באלול

יום נישואי כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע עם הרבנית הצדקנית מרת נחמה-דינה ע"ה.⁷ יש ללמוד בימים אלו 'דרושי חתונה' של רבותינו נשיאינו, ובפרט אלו שנאמרו בחתונת הרבי הרי"צ.⁸ יש לפרסם, שאלה שעורכים בימים אלו חתונות - יוסיפו עוד יותר בשמחה, וכן אחר-כך בשבעת ימי המשתה, ועל-דרך זה באלו שנמצאים בתוך שבעת ימי המשתה שלהם, ומה טוב - להוסיף גם במספר הסעודות. ובפרט במנהג ישראל ('כפי שהיה פעם הסדר בכל חתונה') לעשות סעודה לעניים, ודווקא שם היו מביאים מהמובחר.⁹

(5) ראה בארוכה בזה ב'התקשרות' גיליון קט. וכבר כתבו כן בדורות שעברו, ראה ילקוט-יוסף - מועדים (כרך ה) עמ' 259 ס"ה, משו"ת בן ימין ומהר"א פלאג'.
 (6) לוח כולל-חב"ד, בקריאת שבת הבאה, ומציין לירושלמי מעשר-שני פ"ה ה"ט. ולכאורה העניין שייך גם לקריאת שבת זו במנחה ושני וחמישי.
 (7) בשנת תרנ"ז. וראה לעיל הערה 2.
 (8) 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315. וראה גם ב'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 264. המאמרים מנישואין אלו נדפסו בס' המאמרים תרנ"ז.
 המאמרים מנישואי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נדפסו בס' פר המאמרים - קונטרסים' ח"א עמ' 31 ואילך, ובספר המאמרים תרפ"ט עמ' 71 ואילך.
 (9) ר"ד משיחת י"ד אלול תנש"א.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י' באלול ה'תשע"ד - י"ז באלול ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י' באלול	הל' מקואות פרק ב-ד.	הל' טוען ונטען פרק ח.	מ"ע קט.
ש"ק	י"א באלול	פרק ה-ז.	פרק ט.	מ"ע קט.
א'	י"ב באלול	פרק ח-י.	פרק י.	מ"ע קט.
ב'	י"ג באלול	פרק יא. הט לבי וגוי. ספר נזיקין והוא ספר אחד עשר.. הל' נזקי ממון.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מ"ע קט. רלו.
ג'	י"ד באלול	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמ.
ד'	ט"ו באלול	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רלח.
ה'	ט"ז באלול	פרק ט-יא.	פרק יד.	מ"ע רמא.
ו'	י"ז באלול	פרק יב-יד.	פרק טו.	מ"ע רמא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן צינית ותפילין	זריחה	זריחה חמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה								
ו', י' באלול	4.13	5.04	5.27	6.25	9.27	12.39	1.11	7.00.3	7.25	
ש"ק, י"א באלול	4.14	5.05	5.27	6.26	9.27	12.39	1.11	6.59.0	7.23	
א', י"ב באלול	4.15	5.06	5.28	6.26	9.27	12.39	1.10	6.57.7	7.22	
ב', י"ג באלול	4.16	5.07	5.29	6.27	9.27	12.38	1.10	6.56.4	7.21	
ג', י"ד באלול	4.17	5.07	5.29	6.28	9.27	12.38	1.09	6.55.1	7.19	
ד', ט"ו באלול	4.18	5.08	5.30	6.28	9.28	12.38	1.09	6.53.8	7.18	
ה', ט"ז באלול	4.19	5.09	5.31	6.29	9.28	12.37	1.09	6.52.5	7.17	
ו', י"ז באלול	4.20	5.10	5.31	6.29	9.28	12.37	1.08	6.51.2	7.15	

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
כי-תצא	6:23	7:34	6:38	7:36	6:30	7:36	6:40	7:36
כי-תבוא	6:14	7:25	6:29	7:27	6:20	7:27	6:31	7:27

עורך אחראי: לוי צחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף צחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלי-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף צחק הכהן אהרונב
 כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il
 ISSN 0793-7474

המשכת התשובה למטה – בכוח התורה

כיצד תואמים ימי התשובה של אלול את פרשת הימים האלה, שבהם זכו ישראל ללוחות אחרונות ולתורה שבעל-פה? • מה קרה בעקבות המנהג למעט בלימוד ולהוסיף בתפילות ותחנונים • יש לתקן שיעורי נגלה וחסידות קבועים לאנ"ש במאמרים והלכות של אלול ותשרי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. ולכאורה אינו מובן: פרשת ארבעים יום אלו היא – שבהם עלה משה להר כדי לקבל את הלוחות האחרונות, שזהו כללות עניין התורה. ובפרט שהחידוש שבלוחות אחרונות לגבי לוחות ראשונות הוא – שהם בבחינת "כפלים לתושייה"⁸, כי מצד לוחות ראשונות לא ניתן לישראל אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד⁹, ובלוחות אחרונות היתוסף להם תורה שבעל פה, והפלפול ושקלא-טריא שבתורה. וידוע שתורה ותשובה הם שני עניינים שונים: בתורה נכללים כל העניינים שהם בדרך מלמעלה למטה, ובתשובה נכללים העניינים שבדרך מלמטה למעלה. ואם כן, איך מתאים הדבר שבאותם ארבעים יום ישנו הן עניין התשובה והן עניין התורה?

ג. עניין זה נתבאר בקיצור בסידור¹⁰ שער האלול, ששם מקשה קושיא זו על הפסוק¹¹ "אני לדודי

א. הארבעים יום שמתחילים בראש חודש אלול, עליהם נאמר¹ "ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים", "מה הם (הראשונים) ברצון אף אלו (אחרונים) ברצון"² [.] עבודת ימים אלו היא – עבודת התשובה. זהו הטעם למנהג ישראל תורה הוא³ (שמקורו בפרקי דר' אליעזר⁴) שהחל מראש חודש אלול תוקעים בשופר, כי, תקיעת שופר הוא עניין התשובה [אף שצריך להיות תקיעת שופר במעשה, והוא העיקר, הרי כתב הרמב"ם⁵: "אף על-פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים . . וחזרו בתשובה"], וכיוון שעניינים של ימים אלו הוא עניין התשובה, לכן בימים אלו תוקעים בשופר⁶. וכן מובא מברכי יוסף⁷, שבימים אלו ממעטים גם הלומדים בלימוד התורה, ומרבים לעסוק בתפלות ובתחנונים.

(1) עקב י"ד, י"ד.
(2) פרש"י עה"פ (שם ט, יח).
(3) טור ורמ"א (והשלמה לשו"ע) אדה"ז או"ח ר"ס תקפא.
(4) פמ"ו.
(5) הל' תשובה פ"ג ה"ד.
(6) ראה גם לקו"ש חל"ד ע' 96 הערה 12.
(7) או"ח שם סק"ו (הובא באלף למטה במטה אפרים שם סקט"ו).

(8) איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.
(9) נדרים כב, ב.
(10) עם דא"ח – רל, ג ואילך.
(11) שה"ש ו, ג.

חודש אלול אינו דומה כלל לימי השנה כולה. כאשר שוכבים במיטה בשעה שש בבוקר, שומעים שבמניין הוותיקין הראשון בבית המדרש כבר הסתיימה התפילה ותוקעים בשופר. קול השופר מעורר – הרי אלול בעולם. ממהרים להתלבש והאדם אינו שבע רצון עם עצמו – מדוע אחר כל-כך בשנתו, והוא חושב ברעיונותיו על כך שבימים אלו היה משה רבינו עליו השלום בהר, שהימים הם ימי רצון שאפשר לפעול בהם באופן שונה לחלוטין, ושעליו להיות כן-אדם ואסור לו להחמיץ את הזמן.

כשבאים לבית המדרש כבר מוצאים בו קהל גדול. יש שאומרים תהילים, אחרים לומדים חסידות או אומרים תיקוני זוהר, בשעה שאחרים עומדים או יושבים ומתפללים.

בסדר העבודה של תורת חב"ד תופסת התפילה – עבודה שבלב – את אחד המקומות הגדולים והחשובים ביותר. בליובאוויטש היו כאלה שכינוים היה 'בעלי עבודה' והיו מתפללים שעות רבות גם בימות החול של כל השנה, ובייחוד בחודש אלול, שאז היה זה באופן שונה לחלוטין.

כשהיו נכנסים ל"חדר שני" של המניין, היו נפעמים מהמחזה הבלתי-רגיל שנתגלה: כל אחד שקוע בשרעפיו ושרוי בדבקות, אינו שומע ואינו רואה את הנעשה סביבו. זה מנגן בניגון חב"די "ברוך גזור ומקיים", השני אומר "חנן ורחום", השלישי אומר "וכולם משבחים ומפארים", ואחר מצוי בעיצומה של תפילת "אהבת עולם" ואומר מילים ספורות, כאשר פירוש המילות מזדקר מכל מילה בכל-כך הרבה עסיסיות של השגה, בהתקשרות שכזו ובקול תחנונים כזה, עד שמרגישים שבכל מילה מתעלה המתפלל מעלה-מעלה! הוא מתקרב יותר ויותר אל הנקודה, והנהיגה הוא משיג את מטרתו.

ניגון התחנונים של "מהר והבא עלינו ברכה ושלום" והניגון השקט והערב "ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו", קול הביטחון בו הוא אומר "כי איל פועל ישועות אתה" וקול השמחה בו הוא אומר "וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול" – מעניקים לו את הכוח לומר "שמע ישראל".

עם כל יום נוסף שחלף התקרבו יותר לשבת סליחות. את ה"חסידות" של שבת סליחות היו שומעים ככוונת-לב שונה לחלוטין. בליל שבת שלפני הסליחות היו ממעטים בשינה בדרך כלל, משום שלא היו יכולים לישון. האדם לא מצא לעצמו מקום, וההליכה למקווה היתה עוד לפני שהאיר היום.

קול פנימי של "מקיף" חסידי

במקווה כבר היו פוגשים אנשים רבים. הכול ממהרים, על פני הכול ניתן להכיר ששבת זו שונה מכל שבתות השנה. הרי זו השבת שלפני הסליחות.

במוח הולמות המחשבות הזורמות בחזקה. חולפת ברעיון הזעקה הסוערת "לך ה' הצדקה", ועוד יותר מכך – ההרגשה של "ולנו בושת הפנים". טובלים בלב שבור, והאדם עורך ביקורת כלפי עצמו: האם הטבילה היא אכן טבילה של תשובה אמיתית מתוך חרטה על העבר וקבלה על להבא, או שמא היא, חלילה, בבחינת "טובל ושרץ בידו".

כשעברו ליד מנייני התפילה בבית המדרש וב"בנימין" שטיבל" היו שומעים קהל אנשים אומרי תהילים. אמירת התהילים באותה שבת היתה אף היא שונה מאמירת התהילים בכל השנה. למרות שהיו אלה אותם יהודים פשוטים, המתאספים מדי יום בהשכמה לאמירת תהילים, ובשבתות היו באים גם אלה שבכל השבוע היו שוהים לרגל עסקיהם בעיירות ובישובים – אותה שבת היתה שונה מכל השבתות גם אצלם. כל אחד היה עסוק עם עצמו, ובאמירת התהילים נשמע קול פנימי של "מקיף" חסידי.

כאשר חזרו מהמקווה היו הולכים לחזור את המאמר, דבר שארך כמה שעות. כרגיל היו נכנסים ל"חזרה" וממשיכים לחזור את המאמר עד התפילה, ובשעה שלוש היו אוכלים סעודת שבת-קודש. סעודת שבת קודש של שבת סליחות על שולחנו של הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, היתה אף היא שונה מסעודת שבת-קודש של כל השנה. היא היתה קצרה יותר. בכלל, הסעודות בליובאוויטש לא ארכו זמן רב, אלא שלפרקים היו מתוועדים בהן, מספרים סיפור או חזורים על אמרה.

(ליקוטי דיבורים, חלק א' עמ' 156)

כשהרבי בא לשדה...

לא צריך להידחק

בהיכל המלך - ישנן הגבלות, ש"אין נכנסים כי אם ברשות, ואף גם זאת המוכתרים שבעם ויחידה סגולה"; אבל כשהמלך יוצא לשדה - יכול כל אחד, גם הוא במעמדו ומצבו, להיות "מחותן".

ובנוגע לענייננו: גם מי שנמצא ב"שדה" שאינו מקום יישוב, אלא מקום של צמיחת עשב, מאכל בהמה, שמורה על נפש הבהמית, ועד ל"עשו גו' איש שדה" - הרי בחודש אלול בא הרבי אליו בהיותו בשדה, ולא זו בלבד שהרבי אינו כועס (ברוגז) על הטרחה שהטריחוהו לבוא למקום ירוד כזה, אלא אדרבה, מקבלו בסבר פנים יפות ומראה לו פנים שוחקות, מתוך שמחה שממתיקה דינים (כידוע הסיפור עם אדמו"ר הזקן במאסר).

כשהרבי בא לשדה רשאיין כל מי שרוצה להקביל פניו, וכולם עומדים מוכנים להקביל פניו, ולא צריכים אפילו להידחק... כיוון שהרבי עצמו מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומשפיע לכולם. צריכים רק לא להיות טיפש ולצעוק "אבא הצילני"... לא תובעים גדולות ונפלאות, אלא צעקה אחת פנימית: "אבא אבא הצילני, אבא אבא רחמני"...

ואז בוודאי יתקיים הכתוב "אני לדודי ועלי תשוקתו", "אין תשוקתו של הקב"ה אלא על ישראל" היינו שכל תשוקתו של הקב"ה היא אך ורק להשפיע טוב לישראל, ובפרט הטוב העיקרי דגאולה השלימה, שבקרוב ממש יוליכנו הרבי לקראת משיח, אמן.

(משיחת ח"י אלול ה'תש"י, תורת מנחם חלק א' עמ' 203)

ריח של אלול

במשך מאה ושתיים השנים שבהן היתה ליובאוויטש עיר הבירה של כ"ק אדמו"ר חב"ד, היתה לקריית ספר בדרכי החסידות ומנהגי החסידים, גם בחיי החולין של כל השנה, ובפרט בחיי המועדים והימים הטובים.

בשבת מברכים אלול בליובאוויטש, למרות שזה היה עדיין יום בהיר ושטוף שמש, האווירה כבר השתנתה. ריחו של אלול החל כבר להיות מורגש, ורוח של תשובה כבר החלה לנשב. כל יהודי נעשה מתון יותר, עסוק יותר במחשבותיו והחלו לשכוח את כל דברי החולין.

במשך שני חודשי הקיץ - מאחרי חג השבועות עד שבת נחמו - עם הפסקה מסויימת בימי בין המצרים, שאכן היו ימי תוגה ועצב, שהרי את הלכות תשעה באב היו שומרים על כל פרטיהן - היו מטיילים קצת בין מנחה למעריב בכיכר השוק. בין פסח לשבועות לא יצא אדם לטייל, אך מאחרי שבועות עד שבעה-עשר בתמוז, היו מטיילים ונהנים מהרוח הקייצית הנעימה.

אחרי שבת נחמו כבר החלו ללמוד אחרי מעריב, לקיים מה שכתוב "קומי רוני בלילה", וכשהגיע שבת מברכים אלול החלו כבר לחוש אווירה של אלול, ובדריכות רבה חיכו ל"לדוד ה' אורי וישעי", לקול השופר, לתקיעה הראשונה שהיה בה משום הודעה ששערי חודש הרחמים נפתחו.

כששוכבים במיטה בשש בבוקר...

מאמרי החסידות של שבת מברכים אלול, שבדרך כלל נפתחו ב"אני לדודי ודודי לי - ראשי תיבות אלול" "השמים כסאי", או "ראה אנוכי נותן לפניכם היום", כבר היו רוויים ברוח של אלול. כל יום מימי

התשובה ("אני לדודי ודודי לי") תמשך למטה - יש צורך בריבוי תורה, יותר כפי הדרוש בזמן של תורה מצד עצמו ("דודי לי ואני לו"¹⁸).

ועל-פי זה נמצא, שתשובה ותורה עניינם אחד. ולהעיר מהמבואר במקום אחר¹⁹ שבשביל עבודת התשובה גופא יש צורך בעניין התורה, אף שתשובה היא למעלה מתורה, מכל מקום, ההוראה על עניין התשובה היא בתורה. ונוסף לזה, גם המשכת התשובה למטה היא על-ידי התורה דווקא.

ד. כל האמור הוא הקדמה לעניין של פועל:

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם (בנוגע לעניין אחר), שכאשר העניין נמשך ויורד למטה, ולמטה מטה, אזי משתנה העניין לגמרי.

ובנדון דידן²⁰ - בנוגע למבואר בכרכי יוסף, שבימי חודש אלול ממעטים בתורה ומרבים בתפלה ובתחנונים: כפי שהדבר נמשך למטה - ממעטים אמנם בתורה, אבל לא בשביל להרבות בתפלות ותחנונים...

כן הוא המצב בישיבות ובתי-מדרשים - שבימים אלו הסדרים הם בחלישות יותר, ועל-ידי זה נעשית חלישות גם אצל בעלי-בתים בנוגע לקביעות של "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"²¹, מצד ההתעסקות בהכנות לראש השנה, יום הכיפורים, סוכות וד' מינים.

וכן הוא גם אצל האורחים הנוסעים לליובאוויטש (הן האורחים הבאים מחוץ למדינה והן הבאים ממדינה זו גופא)²² - שמצד הנסיעה נעשית חלישות בלימודם, שהרי בהיותם בביתם יש לכל אחד ואחד קביעות בלימוד, אבל כשנוסעים בדרך, הרי מצינו בגמרא²³ שבשלשה ימים הראשונים לאחרי שבאים מן הדרך אין דעתו מיושבת עליו, וגם לאחרי כן, הרי מצד בלבול הסדרים באכילה ושתייה ושינה כו' נעשה בלבול גם בנוגע לעניין הלימוד.

ובזה נכללים גם תושבי המקום, כי בימים אלו

ודודי לי הרועה בשושנים" - שהתחלת הכתוב היא בעניין התשובה, מלמטה למעלה: "אני לדודי" ואחר כך "דודי לי", וסיום הכתוב הוא בעניין התורה: "הרועה בשושנים" - "ששונים בתורה"¹².

ותוכן העניין בקצרה - שהם עניין אחד: תשובה - מגעת בפנימיות שלמעלה, כמו שכתוב¹³ "בקשו פני", ועל-ידי זה מגיעים לבחינת "פניך הוי". וכדי שעניין זה ימשך אחר כך למטה - יש צורך בעניין התורה, שהוא החוט הפנימי שעל-ידו נמשך העניין למטה.

וזהו התיווך בנוגע לב' העניינים שבארבעים יום אלו:

עיקר העבודה בימים אלו היא עבודת התשובה שלמעלה מתורה, כי, בראש השנה חוזרים כל העניינים לקדמותם, ולכן צריך להמשיך מדרגא שלמעלה מהשתלשלות¹⁴, שהוא עניין התשובה שקדמה לעולם¹⁵, שהתחלתו מבחינת החכמה, כמו שכתוב¹⁶ "בראשית ברא", ואיתא בתרגום¹⁷ "בחוכמתא ברא", והרי התורה היא בחינת חכמה. אבל בימים אלו צריך להמשיך מבחינת שלמעלה מתורה, שזהו עניין המשכת י"ג מדות הרחמים שבימים אלו, כי י"ג מדות הרחמים הם למעלה מהשתלשלות.

אמנם, כדי שתמשך המשכה זו למטה - הרי זה על-ידי עניין התורה דווקא. וכפי שמצינו במשה, שגם לאחר שפעל את המשכת י"ג מדות הרחמים, הרי כדי שתמשך המשכה למטה הוצרך לקבל את הלוחות האחרונות, כי, כל המשכה היא על-ידי התורה.

וזהו גם הטעם לכך שהלוחות האחרונות הם באופן של "כפלים לתושייה", ריבוי תורה - שלכאורה, הרי הזמן השייך לעניין התורה הוא הזמן של לוחות ראשונות, מה שאין כן הזמן של לוחות אחרונות שייך לעבודת התשובה - אלא אדרבה, היא הנותנת: כדי שהמשכה שעל-ידי

(12) זח"ב כ, ב. עדר, א. וראה שבת ל, ב. וש"נ.

(13) תהלים כז, ת. וראה לקו"ת נצבים מד, ב.ג. דרושי ש"ש סו, ג ואילך. ובכ"מ.

(14) ראה סידור (עם דא"ח) שער התקיעות רמה, ד ואילך. ובכ"מ.

(15) ראה פסחים נד, א. ב"ר פ"א, ד. ועוד.

(16) בראשית א, א.

(17) תרגום ירושלמי (ושם: בחוכמא).

(18) שה"ש ב, טז.

(19) ראה תו"מ ח"ח ע' 209. וש"נ.

(20) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 186. וש"נ.

(21) מנחות צט, ב. הל' ת"ת לאדה"ו פ"ג ה"ד. פ"ד ה"ו.

(22) ראה גם אנ"ק ח"ט ס"ע תיד ואילך.

(23) עירובין סה, א ובפרש"י.

שפשתן שייך לקין, איך ניתן להשתמש בו בציצית?
אומר אדמו"ר ה'צמח צדק':

לפשתן יש שורש נעלה ביותר בקדושה, אלא שירד ונפל עד לבחינת קין, על-פי הכלל 'כל הגבוה ביותר יורד למטה יותר'. הפשתן שבציצית, שהוא בגד של מצווה, מסמל את הפשתן כמו שהוא בשורשו, ושם הוא "מין במינו" עם הצמר ואין סיבה שלא לערב אותם.

(אור התורה דברים עמ' תתקסב)

ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך (כגו)

"ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם" – אף שבלעם מצא מקומות כאלה, שמשם היה יכול לקטרג על ישראל (כמסופר בפרשת בלק), לא רצה הקב"ה לשמוע אליו כלל, כמו אב שאינו רוצה לשמוע שום קטרוג על בנו יחידו (וכמעשה שהיה בימי הבעל-שם טוב, שביחידו של מעלה גירש את השטן ולא רצה לשמוע כלל את קטרוגיו).

"ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה" – הקטרוג עצמו נהפך לברכה, "כי אהבך ה' אלקיך" – באהבה עצמית שלמעלה מטעם ודעת, ואין שום קטרוג יכול להחליש אהבה זו.

(אור התורה דברים עמ' תתקפא)

כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך . . כי תבא בקמת רעך וקטפת מלילות בידך (כג, כה-כו)

בפועל הכתוב מדבר . . אף זו בפועל הכתוב מדבר (רש"י)

יש לדקדק בזה: לכאורה היה הכתוב צריך להקדים "כי תבוא בקמת רעך"? שהרי אכילת הפועל בכרם היא חידוש גדול יותר מקטיפת מלילות בקמה.

אלא "רעך" זה הקב"ה (שמו"ר ר"פ יתרו), ו"פועל" רומז ליהודי, שנברא לשמש את קונו. כרם – רומז לעבודה מתוך תענוג, לפני משורת הדין (הכרם מצמיח פירות המוסיפים תענוג). קמה – עבודה מתוך קבלת עול, כפי המוכרח על-פי שורת הדין (מתבואת השדה עושים לחם, המוכרח לקיום האדם).

לפי זה מובן מדוע קדם "כרם" ל"קמה": בראש ובראשונה מלמדנו הכתוב שהעובד מתוך תענוג הוא "פועלו" של הקב"ה והקב"ה מספק לו את כל צרכיו ("ואכלת ענבים כנפשך שבעך"); ולאחר מכן משמיענו הכתוב חידוש גדול יותר, שאף העובד מתוך קבלת עול כן הוא ("וקטפת מלילות בידך").

(לקוטי שיחות כרך לד, עמ' 129)

נחשבים כולם "אורחים", מכיוון שבראש השנה חוזרים כל הדברים לקדמותם ונכללים בהעצמות, והעלייה והסילוק הם בפנימיות החיות (שהרי חיצוניות החיות ישנו גם בראש השנה, כדי שיהיה לעולם קיום, ולכן נקרא אופן קיום זה בשם "רפיון ידיים", כיוון שנשארת חיצוניות החיות בלבד¹⁴), הרי כשחוזרים מהעצמות ונמשכים שוב למטה, נעשים הכול בבחינת "אורחים"...

ואף שיש הצדקות לדבר – הצדקות שיש להן מקום לא רק על-פי תורת המוסר, אלא גם על-פי תורת החסידות – אף-על-פי-כן, כיוון שבימים אלו צריך להיות עניין הריבוי בתורה (כנ"ל סעיף ג), צריכים תלמידי הישיבות לשמור על סדרי הישיבה כבכל השנה, ובהוספה, ובעלי-הבתים והאורחים צריכים לשמור על הקביעות של "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית".

ה. ולא לדרשא קאתינא, אלא הכוונה היא למעשה בפועל.

וכיוון שבתורה יש גליא דתורה ופנימיות התורה – צריכה להיות הקביעות בשני העניינים: בפנימיות התורה – ללמוד את מאמרי חודש אלול, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים, סוכות, שמיני-עצרת ושמחת-תורה; ובנגלה שבתורה – ללמוד בשולחן ערוך רבנו הזקן את דיני ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים, סוכות, שמיני-עצרת ושמחת-תורה (והסימנים החסרים בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן – ניתן ללמד מתוך הסימנים הקודמים).

וזמן הלימוד צריך להיות באופן של חיבור יום וליילה²⁴: זמן לימוד החסידות – בבוקר קודם התפלה ובלילה קודם תפלת ערבית; וזמן לימוד נגלה שבתורה – לאחר התפלה, "מבית-הכנסת לבית-המדרש"²⁵, הן לאחר תפלת שחרית והן

24) ראה צוואת הריב"ש ספ"ג. שו"ע אדה"ז או"ח ס"א ס"ח. וש"נ.

25) ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז שם רסקנ"ה.

לאחר תפלת ערבית. וכל המוסיף מוסיף²⁶. וכדי למנוע עניינים של קנאה ושקלא-וטריא מיותרים – יאמרו את השיעורים תלמידי התמימים: בחסידות – זקן המשפיעים בתומכי-תמימים כאן²⁷, ובנגלה – מרא דאתרא דכפר-חב"ד²⁸, שהוא מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהוא גם מנהל-פועל של תומכי-תמימים, וכולנו תלמידיו ושותי מימיו.

1. כל האמור לעיל אינו רק בנוגע למקום זה, שהרי בכל מקומות מושבי בני-ישראל הקב"ה והציוויים שלו הם בשווה ("אומעטום איז דא דער זעלבער אויבערשטער מיט די זעלבע ציוויים"), ולכן שייך כל האמור לעיל בכל מקומות מושבי בני-ישראל, ועל-ידי זה יהיה "אור במושבותם"²⁹.

ומי שימסור את הדברים גם במקומות אחרים, וינהיג זאת שם – תבוא עליו ברכה, ואינו צריך לכוח מיוחד לזה, כיוון שזכות הרבים מסייעת.

ועל-ידי לימוד התורה ימשיכו את י"ג מדות הרחמים שלמעלה מהשתלשלות, שכנגדם מכוונים י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם³⁰,

– וזהו הקישור בין שני הפירושים בכתוב "הרועה בשושנים"³¹: "מה שושנה אית בה תליסר עלין כו"³² ("ג' מדות הרחמים), ו"שושנים בתורה" ("ג' מדות שהתורה נדרשת בהן) – המשכה בלי גבול על כל השנה.

(חלק משיחת שבת פרשת האזינו ה'תשכ"א. 'תורת מנחם – התנועותיות' התשכ"א חלק א' (כט), עמ' 17-11)

26) ראה תענית בסופה ובפרש"י.

27) הרה"ת ר' שמואל הלוי לעוויטין.

28) הרה"ת ר' שניאור זלמן גרליק.

29) לשון הכתוב – בא יו"ד, כג.

30) ראה או"ת לה"מ ס"פ בהעלותך. ובכ"מ.

31) ראה לקו"ת ראה לג, א ואילך. ובכ"מ.

32) הקדמת הזוהר בתחלתה.

גילוי המשיח בפשטות

להפוך את ה'חרפו' ולברר את ה'רפ'ח'

מבואר בשיחה הידועה של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לתלמידי תומכי תמימים, שתלמידי הישיבה הם "חיילי בית דוד" שמנצחים את המעמד ומצב ד"חרפו עקבות משיחך", ופועלים ביאת המשיח באופן ד"אמן ואמן", כלשון הכתוב בסיום וחותם מזמור פ"ט בתהלים. ויש להוסיף בדיוק הלשון "חרפו (עקבות משיחך)" – שבוז מרומז שמשנים ומהפכים את העניין הבלתי-רצוי לעניין של חריפות למעליותא, חריפות בתורה. ועוד זאת, שבלשון "חרפו" נרמזת גם כללות העבודה דבירור וזיכוך העולם – עליפי המבואר בחסידות (מספרי קבלה) שכללות העניין דמעשינו ועבודתינו הוא בירור רפ"ח ניצוצין שנפלו למטה, אשר עלידי הבירור מתעלים הניצוצין למעמד ומצב נעלה יותר מכפי שהיו קודם הנפילה (שבגללה הוצרך להיות הבירור).

ובגמר כל הבירורים מתגלה אורו של משיח – כמרומוז במה שכתוב "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" (ששורש תיבת "מרחפת" הם האותיות ר' ח' פ', שרומזות על רפ"ח ניצוצין), ואיתא במדרש "זה רוחו (אורו) של מלך המשיח".

ועניין זה נעשה במיוחד עלידי לימוד פנימיות התורה – שלימוד זה הוא החידוש בשיבת תומכי תמימים:

גילוי פנימיות התורה הוא עניין גילוי המשיח ברוחניות, כידוע דברי הצמח צדק בזה. אלא שאדמו"ר מהר"ש אמר לו על זה, שרוצים שיהיה גילוי משיח בפשטות, ועלידי זה פעל את הדבר כו' – שתיכף ומיד הותחל גם עניין זה באופן אמירת התורה של הצמח צדק בכלל.

(משיחת ט"ו אלול ה'תנש"א, התוועדות תנש"א כרך ד, עמ' 242, בלתי מוגה)

מזמן כבר נתבטלו המנגדים לגאולה

ועוד ועיקר, שהיציאה לקבלת פני משיח צדקנו נעשית עליפי הוראת פרשת השבוע והיום – "כי תצא גו' על אויבך": גם במעמד ומצב שיש מנגדים ("אויבך"), אין לו ליהודי לחשוב (ועל אחת כמה וכמה להתפעל) מהמנגדים, כיוון שמציאותו היא "על אויבך", למעלה מ"אויבך" [...].

כל בני ישראל, אנשים נשים וטף, הם "בנים" לאבינו שבשמים, בנים הסמוכים על שולחן אביהם (כמובן ממה שכתוב בנוסח ברכת המזון). ומצינו בהלכה בנוגע לכמה עניינים שמציאותם של הסמוכים על השולחן "נבלעת" במציאותו של בעל הבית, אבינו שבשמים, ולא עוד, אלא, שכל אחד ואחד מהם הוא כמו בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולכן, אין לו עסק ושייכות עם עניינים אחרים מלבד אביו שבשמים, ועל אחת כמה וכמה שאין לו שייכות כלל עם "אויבך".

ובפרט שבנוגע לעניין הגאולה נתבטלו כבר מזמן כל המנגדים, המניעות והעיכובים, שהרי "כלו כל הקיצין", וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל ענייני העבודה, אפילו צחצוח הכפתורים, ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו.

ומה שכתוב "כי תצא למלחמה" – הפירוש בזה הוא מלחמתה של תורה. ויש לומר ש"מלחמה" הוא גם כמו "מלחמה", מלשון לחם, כידוע שהתורה נקראת לחם, ועלידה נעשה גוף בריא ונשמה בריאה.

(התוועדות ה'תשמ"ט כרך ד, עמ' 255-256)

פרשת תצא

כי תצא למלחמה (כא,י)

"כי תצא" – מדבקותך בקב"ה, "למלחמה" – תצטרך מיד להילחם עם הרע.

(מגיד דבריו ליעקב עמ' ז)

כי תצא למלחמה (כא,י)

במלחמת הרשות הכתוב מדבר (רש"י)

נאמר בספרים שמלחמה זו רומזת למלחמת היצר, ובכל זאת אומר רש"י שמדובר במלחמת הרשות. אומר על זה אדמו"ר ה'צמח צדק':

העבודה בבחינת 'אתכפיא' (שאינו נותן לב לרצון זר אלא מסיח דעתו ממנו), היא אמנם מלחמת חובה, ככתוב (שלח טו) "ולא תתורו אחרי לבבכם"; אולם בחינת 'אתהפכא' (שמהפך את הרצון הזר לגמרי, כאילו אין בו ממש) מלחמת הרשות היא, שכן אינה שווה לכל נפש.

(אור התורה דברים עמ' תתסד)

כ"ק אדמו"ר מתרץ:

ידוע שעבודת התפילה נקראת "בירור בדרך מלחמה", שכן הנפש האלוקית מתלבשת אז בנפש הבהמית, והתלבשות זו דורשת מלחמה ויגיעה; ואילו לימוד התורה נקרא "בירור בדרך מנוחה", שהרי הלומד ממשיך אור אלוקי בנפשו, והיצר הרע מתברר מאליו.

מובן אפוא שבירור בדרך מלחמה ("כי תצא למלחמה") הוא מלחמת הרשות, שהרי יש גם דרך אחרת – בירור בדרך מנוחה.

(לקוטי שיחות כרך יד, עמ' 85)

והיה הבן הבכור לשניאה (כא,טו)

"שניאה" – רומז ללאה, ככתוב (ויצא כט) "וירא ה' כי שנואה לאה".

"והיה הבן הבכור לשניאה" – לאה היא אמו של יהודה, שמזרעו יבא משיח בן דוד הנקרא "בכור", ככתוב (תהלים פט) "מצאתי דוד עבדי . . אף אני בכור אתנהו".

(אור התורה דברים עמ' תתקו)

גדלים תעשה לך (כב,י)

אף מן הכלאים (רש"י)

נאמר במדרש (פרקי דר"א פכ"א) שקין הביא זרע פשתן, והבל הביא כבשים שלא נגזזו לצמר, ומכיוון שמנחת קין נתעבה ומנחת הבל נתקבלה, אין לערב את שתי המנחות לעולם. ונשאלת השאלה: מאחר

"בדרך אפשר"

במאמר ד"ה לכה דודי תשי"ד (תורת מנחם ספר המאמרים מלוקט כרך ד' עמ' רלו) מביא הרבי את הנהגת כבוד קדושת אדמו"ר הרי"צ, שכאשר נאמר ביאור על ידי כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע בדרך אפשר ("ואפשר שזהו ענין") מביאו בפשטות שכך הוא הדבר (ומשמיט תיבת "ואפשר").

בהזדמנות נוספת (כמצוין שם בהע' 11) אמר אדמו"ר הרי"צ לאביו אדמו"ר מוהרש"ב נשמתם-עדן: מה שאצלך בדרך אפשר נעשה אצלי דבר ודאי. עיין שם.

ולבאר החידוש שבהנהגה זו - הנה כתב התוספות יום טוב (ברכות פ"ה מ"ד), שמותר לאמר ביאור ופירוש על דברי התורה רק בדרך דרש או פשט, אבל אסור לאמר בדרך (קביעה או) החלטה [ולפיכך האומר בתפילה "על קן ציפור יגיעו רחמיך" משתקין אותו, שהרי הוא אומר זאת לפני ה' כמחליט טעם המצוה].

והנה בנדון שלנו, הרי בעל המאמר עצמו הדגיש שביאורו הוא רק בדרך אפשר, ואילו הנשיא שלאחריו קבע שזהו אכן הביאור.

והסיבה לזה היא: א) מצד הביטול לנשיא שקדם לו, אין זה דברים שהוא קובע אלא שכבר התחדש בעבר. ב) ואולי יש לומר גם מצד הטעם, שאדרבא מצד ענינו של ממלא-מקום יש בכוחו להוריד ענין זה למטה יותר בהשגה יותר, כנאמר "את הכל עשה יפה בעתו". על דרך שיש עניינים בתורה שנתגלו בדורות מאוחרים יותר, הנה תמורת מה שהיו עניינים אלו בדור קודם בבחינת מקיף ורק "בדרך אפשר", הנה לאחר-מכן ירדו עוד והפכו לפנימיים ומוכנים יותר ונקבעו כמות שהם [ובלשון כ"ק הרי"צ "נעשה אצלי", היינו מצידי - מצד ענייני בתור נשיא לדור שלאחריו - הרי זה דרך ודאי]. ואולי דומה זה למאמר חז"ל "נצחוני בני", ויש להאריך ואכ"מ.

עולה מזה אע"פ שאינו נכון], כיון שאיהו חריפא דוגמת נפחא דבטש בפרזלא [כמו נפח המכה בפטיש] ונצוצין מתנציצין לכל עבר".

לשבות כמו הקב"ה

בליקוטי שיחות כרך כא עמ' 501 נכתב:

שמירת שבת על פי פשוטו של מקרא היא, על שם ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת, ופשוט לכל בעל שכל אשר לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו, וממעשה מלאכה - ששת ימי בראשית מאופן מלאכה זו, זאת אומרת שאינה קשורה בטרחה כלל - שבת ביום השביעי, ובדוגמא זו נצטוו גם בני ישראל.

ובקצרה יותר בליקוטי שיחות כרך יא עמ' 531, שם מגיב הרבי לשאלה:

הקושיא - דעתה בקל להבעיר אש ולמה תאסר בשבת קודש וכו' - ההסברה פשוטה, ד"עשה ה' גו"ו היתה קלה עוד יותר (אמירה, ה' שהוא אין סוף) ומוזה "שבת וינפש".

ויומתקו ביאורים אלו על פי מה שכתב האבדורהם בפירוש הנאמר בתפילת מנחת שבת-קודש "יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם" - גם אתה רוצה שיכירו וידעו בניך שמצוה זו של שבת אינה כשאר המצוות. שבשאר המצוות לא צוית למען יעשו כמוך, אבל מנוחת השבת היא למען יעשו כמוך שנאמר ביום השביעי שבת וינפש, נמצא שעל כן ציוה מצות מנוחה להודיע כי מנוחתו היא מאתם".

[ואולי יש לומר שזהו גם הפירוש (הפנימי) במאמר חז"ל שבת י, ב: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל, כלומר באותו האופן שבו קיים ה'].

והחידוש כאן, שאם כי בכל המצוות מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות, ועל ידי זה ישנה נתינת כוח לישראל לעשותה, אין ההדגשה כל כך כמו כאן, וגם אין זה באותו אופן. ועדיין צריך עיון.

למה השתוקק רשב"י?

על הופעת אליהו הנביא במערה - תיווך דבריהם של המהר"ל ובן יהודע עם ביאורו של הרבי * 'חופש' ייתכן רק מענייני רשות, שהרי אין לאדם חופש מתפקידו בעולם, אף לא רגע אחד! * ראשייתבות סיסמת תנועת 'ביל"ו' - והמלים החסרות... * קדימה ללימוד הלכות שבת, שרבים נכשלים בהן בגלל חסרון ידיעה * ומדוע ביאר הרבי הרי"צ באופן וודאי את מה שאביו השאיר ב'דרך אפשר'?

לימוד בשלושה

בשיחת שבת פרשת דברים תש"מ (נעתקה ב'ביאורים לפרקי אבות' קה"ת תשנ"ו, תש"ס כרך א' עמ' 142-143) ביאר כ"ק אדמו"ר את המשנה במסכת אבות (פ"ג מ"ג) "שלושה שאכלו על שולחן אחד... ואמרו עליו דברי תורה", ובין הדברים התבטא:

כל שלוש-עשרה השנים שנחבאו רבי שמעון ורבי אלעזר בנו במערה, למדו תורה בצוותא, אך לא הייתה להם המעלה והעילוי של לימוד התורה בשלושה. ובצאתם... הרגישו היתרון והעילוי שבדבר...

עיין שם עוד. אמנם יש להעיר, שה'בן יהודע' בפירושו לשבת (ד"ה אתא אליהו) כותב בפשיטות: "אליהו זכור לטוב היה בא אצלם בכל יום ועוסק בתורה עמהם", ואם כן היו שלושה לכאורה. וצריך עיון המקור לזה, אך אולי בדבריו סבור כ"ק אדמו"ר שגם אם אכן בא אליהו למערה היה זה בדרך רוחנית לגמרי - על דרך מה שכתב החתם-סופר (ח"ו סימן צח) ששני אופנים בהתגלות אליהו: בלתי לבוש בגופו, כי אם בצורה רוחנית, או לבוש בגופו.

ואילו רשב"י השתוקק שיהיה זה לימוד בשלושה, היינו כשאליהו לבוש בגופו ובכל

עצמיותו או מעין זה. ועדיין צריך עיון.

שוב מצאתי מפורש בדברי מהר"ל מפראג ('נצח ישראל' פכ"ח) כדברים הבאים:

"דע שאין ספק, כי יש מקומות בעולם מיוחדים לדבר קדושה אלקית ביותר, ובפרט המערה שהיה רשב"י הקדוש נטמן ראוי לזה. ואין ספק שהיה נגלה אליהו להקדוש רשב"י כמה פעמים במערה". אמנם שוברו בצדו: "והיה גילוי של אליהו נמצא שם בשכבר, גם עתה נגלה שם אליהו, ואין חילוק בין אם היה נגלה לו במראה, או כך נגלה לו בלא מראה, כי פעמים הרבה היה אליהו מגיד דברים לאחר ולא ידע האדם מאין באו לו הדברים, והיה נדמה לו כאילו הדברים היה לו מעצמו, ואינם אלא דברי אליהו שהגיד לו הדברים..."

ובהכרח, אפוא, לומר שכוונת הרבי שיהיה לימוד בשלושה בפשטות, וק"ל.

ימי חופש?

...תכסיס יצר-הרע המשונה שקרא לו בשם ימי חופש...

שזהו היפך התורה אשר הודיעה שאדם לעמל יולד, לא יגעת ומצאת אל תאמין.

ימים יוצרו ולא אחד בהם שאין אף יום מיותר

ולא שעה אחת, כי ניתנו בקצבה לא פחות מהדרוש לאדם למלא תפקידו הפנימי... אבל לא גם יתר על

המדה שלכן כל רגע שאין מנצלים אותו... הרי זה אבדה שאינה חוזרת...
- בדברים ברורים אלה מתבטא הרבי באחת מאגרותיו (לקוטי שיחות כרך יג עמ' 300), וראה עוד הנאמר בלקוטי שיחות (כרך ח' עמ' 363):
ימי החופש - מענייני רשות - דמלימוד התורה אי אפשר להיות "חופשי" (חס'ושלום)... ואדרבא, "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד-תורה"...
ובחינות [=חינוניות] האדם הרי אי אפשר להיות הפסק קל אפילו...
לעניין זה יש לציין לדברי המהרש"א במסכת שבת קיט,ב (בחינוניות אגדות ד"ה ואמר רבה), שאף התריע על כך וזה לשונו: "ביטול תשב"ר הוא מצוי בכל קהלה, גם הבחורים מבטלין רוב הימים בבין הזמנים והולכים ברחובות בביטולים וטיולים".

העיקר - חסר!

בשנת תש"ל (שיחות-קודש תש"ל כרך ב' עמ' 109), כאשר התייחס הרבי לגופים הלוחמים למען שחרור יהודי רוסיה תוך שימוש בסיסמה "שלח את עמי", אמר כי שכחו להוסיף את סיום הכתוב (ועיקרו): "ויעבדוני". השמטה זו היא היפך הכוונה.
והיו דברים אלו מעין המשך וחזרה על דברי כב' קדושת אדמו"ר מהר"ש שאמר פעם אודות תנועת ביל"ו, כי אילו היו מוסיפים לראשיתיות של תנועתם גם את הסיפא דקרא "באור ה'", היה אף הוא - המהר"ש - מצטרף אליהם [עם עשרת אלפים חסידים - לפי אחת הגירסאות]. (ספר השיחות - תש"ה עמ' 32-33, וראה גם 'כרם חב"ד' גליון 1 (תשרי תשמ"ז) עמ' 88 ("קניית נחלה בארץ ישראל")).

הדברים מזכירים גם את העובדה שהגאון בעל העמק שאלה (הנצי"ב) מוואליזין ביקר פעם בבית-כנסת שהנהגת מתפלליו לא הייתה ראויה כל כך. על כותלי בית הכנסת היו מצוירים באופן נאה ציורים של נמר, נשר, צבי ואריה, שמטרתם הייתה להמחיש את מאמרו של רבי יהודה בן תימא (אבות פרק ה' משנה כ') "הוי עז כנמר, וקל כנשר,

רץ כצבי וגיבור כארי", כשחלקי המשנה הנ"ל היו כתובים לצד הציורים.
נענה הגאון ואמר:
הכול נכתב כהוגן, אך דבר אחד חסר, סיום המאמר: "לעשות רצון אביך שבשמים"...
ובספרים פירשו כרמז בדרך צחות את הפסוק (פינחס כז, יז): "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה" כצאן - רומז על צבי אריה נשר [נמר], אך העיקר חסר: "אשר אין להם רועה" - אבינו רוענו רועה ישראל כנ"ל, לרמז שחסר להם הסיום "לעשות רצון אביך שבשמים". עוד ציינו שזוהי המשמעות של "ונהיה לראש" - ראשיתיות לעשות רצון אביך שבשמים.

אורח או בעל הבית

פעמים אחדות התבטא כבוד קדושת אדמו"ר, כי בזמן הגלות נמשל יהודי ל'אורח' שגלה מביתו. והדברים מיוסדים כנראה, גם על מאמר חז"ל (ברכות ג, א): לאב שהגלה את בניו... לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.
וראה גם מועד קטן ט, ב: דהאי עלמא אושפיזן [=העולם הזה נחשב לאכסניה].
ויש לציין מאידך לדברי חז"ל (ירושלמי הובא גם בדברים רבה פרשת ב פיסקא טז): "מעשה בספינה אחת שהייתה כולה של עובדי כוכבים והיה בתוכה יהודי אחד. הגיעו לנס אחד (איי הם - מתנות כהונה) אמרו לאותו יהודי... אמר להם לא [=והלא] אכסנאי אני, מכיר אני להיכן אלך (בתמיהה - מת"כ)? אמרו: ויש אכסנאי יהודי? - בכל מקום שאתה הולך אלקיך עמך! הרי אשר לו אלקים קרובים אליו".

שגגת תלמוד

כבוד קדושת אדמו"ר תבע בהזדמנויות רבות להקדים בסדר הלימוד - את לימוד ההלכות הצריכות ונוגעות למעשה כשבת וכו'. הנה בנוסף לדברי אדמו"ר הזקן הידועים בתניא ובסידורו בעניין זה, יש בנותן טעם לציין כמה מקורות בזה, כדלהלן.

המהרש"א (בחינוניות אגדות שבת קיט, ב) מתבטא: "איסורי שבת מעט מזעיר שנוהרים בהם ורבים שאינן יודעין באיסורן וראוי בכל קהלה להודיע ברבים לדרוש להן ולהודיע איסורן".
רבי יהונתן אייבשיץ ב'יערות דבש' דרוש יג - הספד על ג' חכמי ישראל קובע: "חובה ללמוד הלכות שבת ויום טוב, ושמירת שבת מקרבת הגאולה". ושם לפני זה אמר "והגאולה תלויה בשמירת שבת, ואנחנו בעוונותינו הרבים עוברים בחסרון ידיעה על רוב איסורי דאורייתא ודרבנן".
שם, בדרוש יז: ובעוונותינו הרבים רוב בעלי בתים אשר אינם בקיאים בהלכות שבת ואפילו לומדים [=למדנים], לומדים דברים אחרים [מסדר] קדשים, והלכתא למשיחא וכהנה, והלכות שבת אינן שגורות כליכך וכמה אנשים אשר עוברים על כמה איסורים... ומכל שכן עניני מוקצה, ואי אפשר לפרוטם... לקבל כל אחד על עצמו ללמוד הלכות שבת... ולעמוד על השמירה באזהרה יתירה.

ובדרוש ג' - תוכחת מוסר והספד:

"אשרי שוקדי תורתו... ובפרט בענין שבת קודש... מי שלא למד הלכות שבת על בורים פעמיים ושלש, לא יוכל להימלט שלא יקרה לו חילול שבת, הן דאורייתא והן דרבנן, וענין שבת הוא מאד לנו למחסה בגלות... ואם-כן מהראוי לשמרו כראוי, וללמוד הלכות שבת בתמידות ואצל רב שיברר לו הכול, ויחזור עליו תמיד חזור חזור, עד שיהיה שגור בפיו".

אחראים לשקט

בתקופות מסוימות הנהיג ועד המסדר בבית מדרשו של הרבי ב'770 - ומינה ממונים שישמרו על הסדר במהלך התפילות ו"שאף אחד לא ידבר באמצע התפילות" (ראה 'משבחי רבי' עמ' 50; יומני 770 משנת תשמ"ג; ועוד).

כבר אדמו"ר הזקן התריע (ב'אגרת הקדש' שבסיום התניא דיבור-המתחיל הוכח תוכיח): "והשמרו והזהרו מאד מאד על התורה ועל העבודה שבלב זו תפלה ככוונה להתחיל כולם יחד כאחד מלה במלה ולא זה בכה וזה בכה וזה

דומם וזה משיח שיחה בטילה ה' ישמרנו...".
כדומה לכך באגרת-הקדש ד"ה פותחין בברכה (קג,א) אודות תפילה כראוי בעיון ובאריכות, כותב רבינו הזקן "שבדעתי אי"ה לשלוח לכל המנינים מרגלים בסתר" - "לידע ולהודיע כל מי שאפשר לו וכל מי שיש לו פנאי להאריך ולעייץ בתפלה ומתעצל".

גם ידוע מה שכתב כ"ק אדמו"ר הרש"ב ב"מודעה רבה" (אג"ק שלו ח"א עמ' קפח. ונדפס בסידור עם דא"ח וסידור תו"א ועוד) ושם גם אודות הזהירות כדיבור בתפילה ובקריאת התורה. אמנם לגבי ההשגחה שלא לדבר בתפילה מפורש במשנה ברורה קכד, כז:

"ויש למנות אנשים ידועים להשגיח על זה".

זהירות - גירסאות!

בעניין הזהירות ממחיקת גירסאות בספרים - הביא הרבי (באגרות-קודש כרך ג' עמ' רכו) מספר 'שארית ישראל' ש"א ד"ז מ"ד:

"אסור להגיה [ה] בספרים כי לכל טעות יש שרש כו' ואפילו טעות דמוכח אסור למחוק כ"א [כי-אם] לכתוב מן הצד שזהו ט"ה ד [=טעות הדפוס] כו' ולכן צריך חכם האמת לומר כל הנוסחאות והגירסאות שכתוב בספר".

וראה גם התוועדותיות תשמ"ג (כרך ד' עמ' 1984); וכן בליקוטי שיחות כרך כב (עמ' 115 הערה 10) בשם כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע - [גם לגבי] עניינים שאינם נוגעים בעצם הנוסח [=דברים טכניים] אין לשנות.

כמו כן נזכר ב'המלך במסיבו' כרך א' עמ' קכו בעניין זה - להגיה רק בצדדין, ולא לשנות בגוף הדבר.
וב'מגיד מישרים' פרשת ויקהל מהדורה בתרא איתא:

"ובהיא דציפורן שפירשת וכתבת שני דברים, חייך דקב"ה חייך בפלפולא דילך, אבל אורחא בתראה הוא ברירו דמלה [=הדרך האחרונה היא הברורה]. ומכל מקום לא תמחוק קדמא [=לא תמחוק הראשונה] דיקריה דקב"ה סליק מיניה אע"ג דלאו קושטא איהו [=כיון שכבוד הקב"ה